

Универзитет у Београду
Архитектонски факултет
Тематски оквир:

КА АУТОНОМИЈИ МОСТАРСКЕ ПЕТЉЕ

Капије града: реконцентрације

Кандидат: **Тамара Поповић**
Ментори: в.проф. Милан Ђурић, д.и.а.
Невена Поледица, Марцх

Чланови доц. др Александар Рајчић, д.и.а.
менторске проф. др Владан Ђокић, д.и.а.
комисије:

Мостарска петља у физичком смислу представља стратешко чвориште, капију града, али се тако не доживљава због своје примарно опслужујуће улоге. Хипотеза овог рада претпоставља архитектонску интервенцију која ће изместити главни фокус са сервисног карактера петље и афирмисати је до статуса места, које ће се мапирати као унутрашња градска капија.

Циљ рада представља проналажење процедура производње просторно-програмске условљености која ће омогућити постизање жељене аутономности Мостарске петље у односу на град. У том смислу, задатак се не поставља као трагање за коначним просторним одређењима, већ за процедурама настанка позиционираним између савремене архитектонске дисциплине, конкретног контекста задатка и хибридности савременог друштва. Поље архитектонског деловања изместило се из класичних пројектантских делатности и улази у ситније поре друштвених навика, које жели у простору да регулише и озваничи. Стварање архитектуре у савременом тренутку увек је у односу на нешто постојеће и нема афинитета према инвенцији нових модела понашања, већ ка трансформацији постојећих слојева, нагомилане материје, односно њиховом тумачењу и испољавању. Дакле, од архитектуре се захтева висока контекстуалност, не само према физичком окружењу, већ и према менталном; не само према црпљењу информација из контекста, него и према њиховом интерпретирању.

Начелно, дефиниција аутономности подразумева могућност самосталног организовања и управљања, а да би она постојала потребан је проблем или програм који се организује.

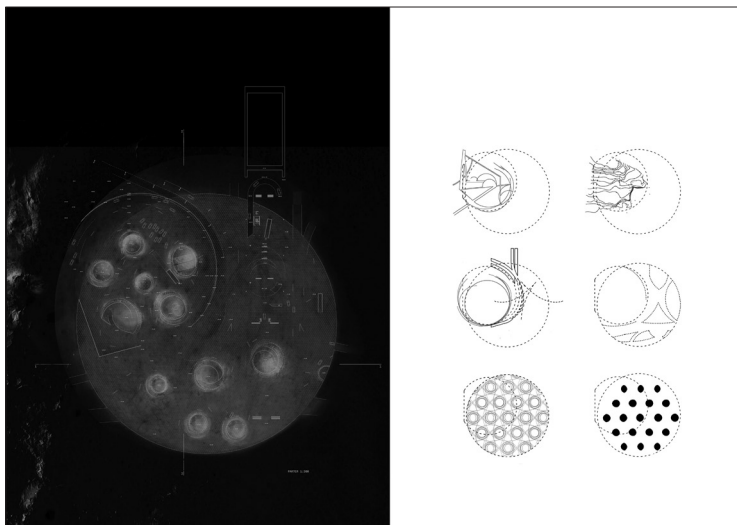

Сл. 1.
Град-кућа

У изабраном физичком контексту, то је недвосмислено питање протока петље. У случају екстремних вредности протока, односно непротока – апсолутне саобраћајне оптерећености, јавља се тренутак присилног задржавања, просторног везивања. Да ли је то и једини тренутак када се Мостарска петља доживљава као место?

У конкретном задатку архитектонска интервенција је усмерена ка питању интерпретирања протока, што је уједно и одговор на жељену аутономност, која је могућа само као релативна. У односу на делезовски теоријски оквир постављен у тексту *Ратна машина*, данашње стање Мостарске петље може се прогласити „државним апаратом“, јер подражава јасно структурирање и просторно одређење материје. Према Делезу, такав систем је немогуће трансформисати у „ратну машину“ јер представља његову онтолошку супротност, међутим у конкретном случају то је оправдано и могуће, јер се материја – флуks – на најдиректнији начин може обликовати. Фолд представља начин прерасподеле материје који води ка ослобађању установљених форми и отвара простор за проширене програмске поставке, који се на нивоу пројекта не појављује као један, већ као мноштво – поље фолдова. Примена овакве процедуре у физичком контексту

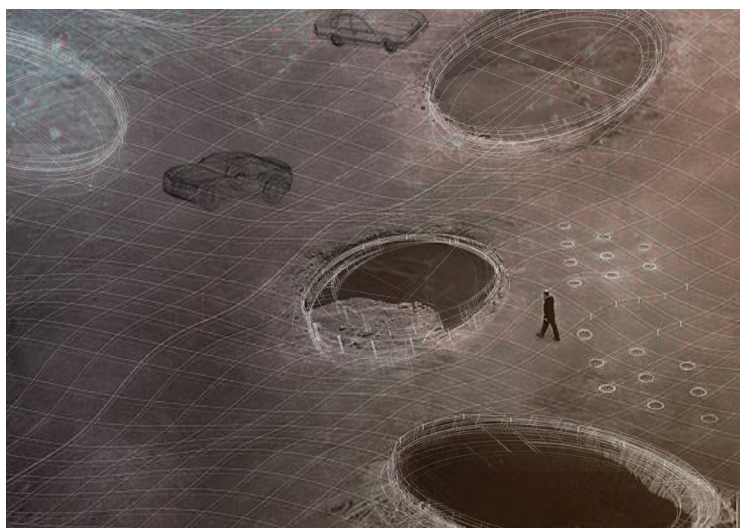
је циљ задатка, који са собом носи методолошку опасност директног имплементирања дијаграма у архитектонски цртеж. Међутим, оно што нас ослобођа ове опасности је немогућност егзактног постављања поља фолдова, јер је систем само начелно препознат као одговарајући, али не и његов метаболизам, што оставља довољно простора за интуитивно деловање. Не поставља се више питање планова организације, већ извођења: деформације, трансмутације, где се фигуре не посматрају у есенцијалном смислу, већ интерпретирају кроз процес – догађај. Дакле, није реч о стабилним идентитетима, фиксним тачкама и капацитетима, већ о интезитетима, интервалима и протоку. Закључујемо да ће архитектонска интервенција подразумевати пројектовање програма и простора у превирању, где фолд као оперативни елемент врши прераспделу, реинтерпретацију интезитета, као начин увезивања са окружењем. Овакав поступак произвешће тачне појавне ефекте у односу на које је садржај инфериоран. Програм се може претпоставити, али не и са сигурношћу тврдити, јер ће представљати само оквир, наспрам дефинисаног простора, где се оставља могућност тумачења и реакције окружења, односно његовог постпродуковања.

Сл. 2.
Партерно решење са дијаграмом програмског раслојавања

Просторно гледано, поље фолдова ће се „сконцентрисати“ на партер петље, укидају се егзактна правила протока, задржавају се статешке тачке – уска грла снопова кретања, док се све оно што је између проглашава интервалом и полигоном кретања. Ово ће резултирати одбацивањем кретања као примарно транспортног и подићи га на ниво хедонизма, чиме се конституише догађај. Простор који је намењен полигону за аутомобиле обухвата и околни, припадајући простор петље са саобраћајним острвима и постојећим парком.

Осим полигона за кретање, на петљи су предвиђени и додатни садржаји попут: бензинске пумпе, *drive-in* ресторана и *drive-in* биоскопа. Тежиште архитектонске интервенције је на партеру који као велика плоха треба да завибрира под утицајима прераспделе интензитета наведених програма и тиме да створи јединствени пејзаж у чијем средишту није човек, већ ауто.

Сл. 3.
Детаљ пејзажа